

Ezek a sorok semmit sem veszítettek aktualitásukból. Ahogy egy kiváló vegyész mondotta: a biológusok nem definiálják fogalmaikat s így nem is használnak tudományos módszereket. A kérdés azonban az, hogy miért nem használják? Mert a mai társadalom sokkal inkább alkalmas a biológusok, mint a fizikusok polémáira. Amint túllépik a tiszta empirizmust, már arról van szó náluk, tudatosan vagy öntudatlanul, hogy megtartsák-e az „Élet“, az emberi lélek és az isteni finalizmus fogalmát vagy elvessek. És miután ezeket a spekulatív tudósokat semmisem kényszeríti a cselekvésre, büntetlenül kiszolgáltathatják magukat minden elképzelésnek. Az osztály nélküli társadalom megfogja adni nekik a hiányzó megelégedettséget, amikor munkájukat összefüggésbe hozza a tevékeny étellel s az átfogó eszméket az átfogó tevékenységgel, mindkettő legnagyobb hasznára.

JÓZSEF ATTILA ÉLETE (I.)

(Gyermekkor)

Irta: JÓZSEF JOLÁN

1.

A Gát-ucca 24. számú házban laktunk a Ferencvárosban, amikor a papa „eltűnt“. Hárman voltunk testvérek, a két éves Attila, a négy éves Etus és én, aki nyolc multam ezen a tavaszon.

Hárman közül egyedül nekem maradtak emlékeim apánkról. Ahogy eltűnésének ideje távolodott, úgy szőtt alakja köré új, meg új legendát anyánk. Szentül hitte, hogy Amerikába vándorolt ki és csak akkor fog életjelt adni magáról, ha meggazdagodott. Az is lehet, hogy meghalt és egyszer majd keresnek bennünket, hogy vegyük át az amerikai örökséget. Jelentkezésében, visszatérésében rendületlenül hitt és csak élete utolsó esztendeiben, amikor már elvesztette minden ebbeli reményét, nevezte magát József Aron özvegyének.

Apánk Erdélyben, Féregyházán született 1871-ben. Apjáról csak annyit hallottam, hogy hegyipásztor volt, pakulár. Apánk legénykorában végigvándorolta Erdélyt, Romániát, Szerbiát. Tudott románul, szerbül, szlovákul, németül és utjában sokféle mesterséget tanult. Mint vándorlegény, gyalog jött Pestre, ahol szappanfőző lett. Itt sorozták be katonának: a huszároknál szolgált. Ekkor ismerte meg a kis szabadszállási parasztlányt, Pócze Borbálát, aki tizenhat éves volt és Pesten szolgált. Amikor leszerelt, feleségül vette. Hat gyerek született házasságukból, de az első három kicsi korában meghalt. Ezek közül kettő fiú volt.

Amikor én születtem, apám, aki fiút remélt, úgy felbőszült csalódásában, hogy meg akart fojtani. Négy év múlva született Etus hugom, akit hetekig meg sem nézett. Hat éves voltam, amikor anyánk újból reményteljes állapotban volt. Terhességének vége felé sokat betegeskedett. Papa féltő gonddal vette körül, meg volt győződve róla, hogy most fia születik. A beteg asszony látogatóinak ismételtelen elmesélte álmát, melyben megjelent neki egy ősz öreg ember, aki megmondta, hogy fia születik. És a fiút nevezze Attilának, mert híres ember lesz belőle.

1905 április 11.-én megszületett a várva várt fiú. Születése majdnem anyánk életébe került: — öt és fél kiló volt, amikor világra jött. Apánk vallása után a görögkeleti templomban Attila nevére keresztelték.

Apánk határtalanul büszke volt újszülött fiára. Örömében mindenfelé kedveskedett a beteg asszonynak, ami csak ezermester kezétől kitelt. Maga gyalulta, ácsolta, szegezte a csecsemő fekhelyét, mindenféle háztartási cikket gyártott, még a cipőpasztát is otthon főzte. Szerszámládáját, amelyhez senkinek nem volt szabad hozzányulnia, minden este elővette, furt, faragott, kalapált. Csinos kalitkát eszkábált össze és valahánnan kanárimadarat szerzett bele.

Ezelőtt szombaton este nem jött haza egyenesen a gyárból. A kocsmába ment, ahol egy-két fröccs mellett ülve féléjszakákon keresztül kártyázott. Ilyenkor engem küldött érte anyám. Apám megszokta ezt és minden alkalommal nevetve fogadott, leültetett maga mellé és nekem is rendelt egy fröccsöt. Pohara mellett aprópénzek heverték s miközben osztották a lapot vagy veszekedtek, azon mesterkedtem, hogyan csenjek el úgy a pénzből, hogy észre ne vegye. Ez könnyen sikerült, mert nem látott, nem hallott, azt is elfejeltette, hogy ott vagyok. Néha megszólaltam:

— Papa, menjünk már haza!

Hazazavart. Tudtam, mama mennyire várja otthon, fél, hogy elkártyázza heti keresetét. Az elcsent krajcárokat odaadtam neki, együgyű gyermeki gondoskodással, az elkártyázott nikkel és ezüstpénzek helyett. Ilyenkor éjszaka hangos veszekedésre ébredtem, mama sírt, papa felalá rohant a szobában. Ebédnél sokszor hallottam:

— Hús nincs?

— Miből? Ne kártyáztad volna el!

Anyánk szenvedélye az olvasás volt. Ügynököktől füzetes rémregényeket vásárolt. Ha hozták a folytatást, a szorgalmas, kötelességtudó asszony belemertült az olvasásba s csak arra riadt fel, hogy apánk ékeetlen kiabálással követeli az ebédet és dühében tányérokat, poharakat csapdos a falhoz.

Attila születése után jóidőre megváltozott sok minden. Papa minden este otthon maradt. Eljött hozzá a barátja, Jefta bácsi, aki szintén a szappangyárban dolgozott. Kártyáztak a konyhában és tervezgettek, mert a papa örökösen tervezgetett valamit. Legelőször vándorcirkuszra gondolt. Micsoda szép élet lehet, városról-városra vándorolni, felütni a sátrat és mindenféle mókát művelni. Az erdélyi hegyekre és gyerekkorára emlékezve, bozontos medvékről mesélt, akiknek láncot fűznek az orrukba és dudaszóra táncolnak. Ő maga remek bűvészmutatványokat tudott, ezekkel szórakoztatta barátait, a kocsmabelieket és a munkásokat a gyárban. Tojásokat tüntetett el, pénzt csent egy pohárba az asztallapján keresztül, spárgával, zsebkendővel mesterkedett. Engem kézenjármű tanított és amikor észrevette, hogy félszeg gyermeki tetszenivágyással táncolok az udvaron a verk'iszóra, népi táncokra tanított. Vasárnap kibodorította a hajamat és elvitt a kocsmába. Valaki harmonikázott, nekem táncolnom kellett az asztalok között.

A munkásoknak az volt a kocsmája, ami a szellemi foglalkozásúaknak a kávéház. Elvértve akadt részeg ember közöttük, aki iszákos volt, az butákba járt. A kocsmája baráti gyülekező hely volt, ahova sokszor az asszonyok is elkisérték a férjüket. Itt beszéltek meg ügyes-bajos dolgukat, politizáltak és szervezkedtek. Leginkább azonban vidám és gondtalan szórakozás színhelye volt. Aki tudott, harmonikázott, a többiek énekeltek a muzsikaszóra. Kevés bor, sok szódavíz mellett üldögélve ugratták egymást és harsogva nevettek a tréfákon. Apám igen népszerű volt közöttük s kellő áhítattal figyelték bűvészmutatványait, ami hiúságának láthatóan jőlesett. Mert a papa minden biztonnal hiu volt. Fekete bajuszával sokat

törődött. Vasárnaponkint kiöltözött, nyakkendőöt kötött. Mellényén keresztben aranylánc feszült és frabátját úgy tárta szét, hogy a lánc szem előtt legyen. A róla való emlékeimet felidézve az a meggyőződésem, vasárnaponkint azért állott a konyhaajtó elé ceruzát hegyezni, hogy látassák gyűrűit.

Itt a kocsma asztalai között táncoltam. Amikor befejeztem egyetlen billengésemet és utolsó bokáztam vaskos lábaimmal, a derék emberek azt sem tudták, hova tegyenek elragadtatásukban. A papa arca ragyogott. Új terve támadt. Balerinát csinál belőlem, balerinát vagy cirkuszi műlovarnót. Esetleg kötél-táncosnót. Amikor anyáknak elmondta tervét, nagy veszekedés támadt a dologból. Megrettenve, ismeretlen félelemmel eitelve állottam a haragvó szülők között. Nem követtem el semmi rosszat, mégis miattam fordultak haraggal egymás ellen. A két kis testvér is ijedten lapult és amikor apánk indulatosan az asztalra borította az odakészített párolgó tálat, ijedten bujtak az ágy alá. Veszekedések, civakodások alkalmával, ha nem tudtunk észrevétlenül elszkolni, ide menekültünk félelmünkben, mert a papától, bár soha nem vert meg bennünket, nagyon féltünk. Nehéz volt nálunk gyereknek lenni.

Azután a papa új terveket szőtt a Jefta bácsival. Amerikába mennek, ahol sok az arany, a dollár. Jefta bácsi már a részletekben vitázott: „Nem engednek be oda, Áron, rossz a te szemed. Orvos áll a parton és rossz szemű emberek oda be nem tehetik a lábukat.“

Apánk vallásos is volt, gyakran járt a görögkeleti templomba. Ha urvacsorát vett magához, nekünk is hozott egy-egy kockát a szentelt kenyérből. Szociálista is volt. Tüntettet május elsején a többiekkel s az első dal, mire megtanított, a Marseillaise volt. De igazában csak a vándorlás vonzotta, a messzi városok, távoli országok, a nagy víz, Amerika. Azután eltűnt ezen a tavaszon veszekedés, harag és szó nélkül.

Attila két éves volt, amikor elment „Amerikába“. Nem emlékezett rá, csak anyánk mesélgetései állították eléje szép szál alakját, magas homlokát, titokzatos szerszámládáját. Tőle hallottuk, hogy találmányai voltak, amelyeket szabadalmaztatott, de pénz híján nem tudta gyártani ezeket. Egyszer a szappangyárban a kazánból kicsapott a lugos szappanlé, nyakon forrázta. Akkor kitalált egy olyan szerkezetet, amely a kazánra szerelve, megakadályozza az ilyen baleseteket. Azt is sokszor mesélte, hogy egy nagy sztrájk alkalmával eltartott egy öttagú munkáscsaládot, nehogy a családfő sztrájk-törő legyen. „Inkább mi éhezünk“, — mondta mama, — „de nem hagyta megszégyeníteni a barátját“. Amerikába a találmányai miatt vágyott. Hogy odament-e, odaért-e, ki tudja? Mi így hittük.

Harminc év múlva így emlékezik meg Attila az Amerikába vándorolt apánkról:

*Csak most értem meg az apámat,
aki a zengő tengeren
nekivágott Amerikának.*

*Csak most értem meg az apámat,
aki az ingó tengeren
nekivágott Amerikának.*

*Útnak eredt — nem új jelenség —
hogy lefűlelje bátoran
a természetes jószerecsét.*

*Az urak locsogtak, fecsegtek,
ő batyut kötött, odaszállt,
hol jó munkást szép pénz kecséget.*

*El is keserült, meg is csappant
érdeke itt, az óhazán,
unta főzni a szagosszappant.*

*Az erdön nem volt egy szál bokra,
egész úton emlékezett
és hányt a hempergő habokra.*

*Elhagyta bölcsen a családját,
azért, mert keményen keres,
a csemétéi őt ne áldják.*

Mert megátkoznak, ha felnőnek...

2.

Háromemeletes, piszkos, nagy házban laktunk a Gát-uccában. A ház minden lakása szoba-konyhás volt s valamennyi zsufolva emberekkel. Máig sem tudom, hogyan találhatott annyi ember ezekben a szűk lakásokban helyet, ahol éjszaka kinyújtózva elterüljön. A gyerekek egész nap kint futkostak, üvöltöztek az uccán vagy keringtek az udvarban a porolófa és a sűrűn betérő verklek körül.

Mi az első emeleten laktunk a folyosó végén, a hátulsó lépcső mellett. Esténként itt a piszkos, bűzös lépcsőházban gyülekeztek össze a gyerekek. Ilyenkor tértek haza munkájukból a férfiak és mi csak utban voltunk a konyhában. Egymáshoz préseődve kuporogtunk a lépcsőkön s a falraakasztott pislákoló, kormos petróleumlámpa alatt ijedeztünk torz árnyékainktól. A nagyobb gyerekek arról meséltek, hogy a padláson akasztott ember lóg, a pincében rablók és ördögök bujkálnak. Rémműlten kapaszkodtunk egymásba, ha a lépcső alján álló szemeteskosarak mögül egy-egy patkány a pince felé iramodott. A falak töredezett vakolatán svábbogarak mászkáltak s mi rettegve hallgattuk a borzalmakat. Az udvar felől, mint egy távoli, nyájas világból, edénycsörömpölés hallatszott, zsir sistergett a lábasokban s fenn a harmadik emeleten valaki harmonikázott. Mi csöndesen ültünk, rongyosan lapultunk egymás mellett, mint a rablók a pincében.

Azután — mintha összebeszéltek volna — a mamák kiabálni kezdték a gyerekeik nevét. A gyerekek futottak haza. Mi hárman ottmaradtunk a lépcsőházban. Attila az ölemben ült, Etus szorosán mellettem. Éhesek voltunk, de bennünket nem hívott senki. Amióta a papa eltűnt, a mama örökösen sirt, folyton elsietett valahová, sirt és sietett, mintha kint a kapun túl, a Gát-uccán tül nyomára akadhatna a papának. Attila szipogni kezdett, Etus is rázendített, én komoran tűnődtem. Talán a papa is akasztott ember lett a padláson, vagy a rablók között bujkál a pincében.

Felálltunk s egymást kézenfogva csoszogtunk haza.

A mama a szobában ült. Szeme vörös volt a sirástól, talán meg sem látta, amint csöndesen bevonultunk. Mint ezekben a napokban oly gyakran, most is néhány szomszédasszony sáfárkodott körülötte. Lelkére beszéltek, hogy szedje össze magát és átkozták azt a „gazember bitagot“, aki elhagyta a feleségét, három gyereket és úgy tűnt el, mint a kámfor. Az egyik asszony egy tányér levest hozott. A leves láttára Attila keserves sírásra fakadt, mire mama gépiesen az ölébe húzta és etetni kezdte. A kisfiu mohón nyelte a meleg levest. Az asszonyok csak néztek és hallgattak. Azután az egyik kézenfogott engem és Etust s bevitt a konyhájába. Levágott két nagy darab kenyeret, megszórt, megsózta és a markomba nyomta.

Ezek a napok anyánkat teljesen megváltoztatták. Azelőtt derűs volt, velünk játékosan évődő, munkáját nótaszóval végezte. Gyerekes volt a gyerekei között, amikor esténként a konyhában vidám pancsolás folyt. Tréfás falusi versikéket, ravasz kis meséket duruzsolt a fülünkbe, amíg végigmosdatott bennünket. Ha a papa is jókedvű volt, sokáig hancuroztunk az ágyban, míg ránk nem szólt. Akkor egyszeribe elcsöndesedtünk s egymás mellett felülve az ágyban, imádkoztunk. A papa — aki elhagyott

bennünket — nem tűrte, hogy imádkozás nélkül aludjunk el.

Most a mama nem törődött velünk. Nem szólt hozzánk. Én vetkőztettem és öltöztettem a gyerekeket és takarítottam a lakást. Ő maga, ha otthon volt, mint valami beteg madár, a divány végében kuporgott, a meleg nyári estén vastag berliner kendőjébe bugyolálva. Éjszaka talán le sem feküdt, nem is aludt. Nappal lázasan rakosgatott két szekrényében. Klivette, szétteregette, összehajtogatta a lepedőket, párnákat, törülközőket, majd ismét visszarakott mindent a polcokra. Gyakran elővette kagylókkal kirakott kis dobozát s az asztalra szórta tartalmát: nagy gyöngyházgombokat, egy csontból faragott melltűt, egy pár korall fülbevalót. Azután visszasepert mindent a dobozba. Reménytelen és vígasztalan volt mindez, a mozdulatai, szótlansága, a doboz kiborítgatása, a szekrényrakosgatás, a berliner kendő, az elcsendesült gyerekek. A sarokba huzódunk s csak akkor szólaltunk meg, ha már nem lehetett semmit tenni ellene: mama, éhes vagyok.

Egy napon a mama összeszedett egy csomó lepedőt, párnahajat és a batyuval elküldött a Ferenc-téri zálogházba. A zálogédelutát eltette a kagylós dobozba és elment. Délután két emberrel tért vissza, akik egy varrógépet hoztak.

Estefelé egy nagyon kövér, cigányképű, csunya asszony állított be hozzánk, a Bochnicsék néni. A magával hozott tarka kartonból óriási ollóval kiszabta a kötényeket, amiket a mama fog varrni ezentul. A munkánál nekem is segítenem kellett. A csuf néni megmutatta, hogyan kell keskenyen behajtani a hosszú csikokat, miként kell körmőmmel végighuzni a szélét, hogy a hajtás vissza ne penderedjen. Azután leült, a szoknyája zsebéből elővett egy bádogskatulyát, abból cigarettát sodort magának és rágyújtott. Füstölt és szuszogott. Rémséggel és csodálattal néztük.

— Most pedig megírjuk azt a cédulát — mondta — és mindjárt kiakasztja a kapura. Ilyen nagy szobában legalább négy embernek adhat helyet, a gyerekek legfeljebb a konyhában alszanak. Meglesz a házbére, ingyen lakhat. Én is ingyen lakom, még a dohányom és a petróleum is kikerül az albérlőkből. Ez a mostani emberem nem akar dolgozni, ki is teszem a szűrét. A férfiak komisz dögök, én mondom magának, Józsefné. Dehát ezt maga tudhatja a legjobban.

Mama nem felelt semmit. Kendőt kötött a fejére, mintha hallani sem akarná Bochnicsék néni véleményét a férfiakra. Egy papírdarabra felírta:

*Két tiszta ágy tisztességes férfiakrak
kiadó. I. emelet, 19.*

Bochnicsék néni elment, a cédulát pedig kiragasztottuk a kapura. Mama leül a varrógéphez, kezdődött a munka. Én ügyetlenül pisznogtam a véget nem érő tarka csikok behajtásával, Etus és Attila összeszedték a szabáskor lehullott darabokat és elvonultak játszani.

A késő esti órákban két férfi állított be, akik egy éjszakára kivették a szobát. Kora reggel letettek az asztalra egy tizkoronás papírpénzt és sietve eltávoztak. Még az esernyőjüket is ott felejtették.

A házban még a délelőtti folyamán elterjedt a hire a bőkezű éjszakai vendégeknek. Egymásután jöttek a szomszédasszonyok, hogy hallják a történeteket. Milyen szerencse! — mondta mindegyik, mintha összebeszéltek volna. Az ágyrajárók négy, legfeljebb öt koronát fizettek hetenkint. Tíz korona egy éjjelre! Dehát ilyesmi is csak egyszer történik egy életben, mondogatták.

— Biztosan visszajönnek — felelte mama, — mert itt felejtették az esernyőjüket.

Az esernyőt mind megnézték. Háttha nem is jönnek érte, akkor ez is

tiszta haszon. Szerencsés asszony ez a Józsefné, már varrógépe is van. Hogy részletre? A részletet könnyen kifizeti, csak legyen munkája mindig. És ez a gyerek is segít már. Az enyém egész nap az uccán csavarog, ha kell valami, magának kell leszaladnom a boltba. Ilyen gyerekekkel még férjet is talál magának. Fiatal asszony, szép, még megcsinálhatja a szerencséjét.

Mama eközben sebesen hajtotta a varrógépet. Szívesen hallgatta az asszonyok karattyolását, akik folyton jöttek-mentek. Én is szívesebben huzogattam körmömet a véget nem érő csikokon, mert hallgathattam a nagyok beszédét. Vidám, mozgalmas nap volt ez és talán most már mindig így lesz.

Késő este megint kopogtak az ajtón. Talán visszajöttek az esernyőért, gondoltam.

— Ki az? — kérdezte mama.

— Államrendőrségi detektívek — hangzott a válasz.

Mama ijedten állott fel, hogy beengedje őket.

Kiderült, hogy két betörő töltötte az előző éjszakát nálunk, azokat keresték a detektívek. Szegény mama, akit bánata annyira megviselt, aléltan hanyatlott a hír hallatára a diványra. A detektívek térítették magához. Azután keserves, fuldokló sirásba tört ki. Hol azt hajtogatta, hogy az lehetetlen, hogy betörők voltak, hiszen nem vittek el tőlünk az égvilágon semmit, hol bennünket tapogatott végig, mintha Istennek arról a csudájáról akarna végleges bizonyosságot szerezni, hogy élünk, nem gyilkoltak le bennünket az elmúlt éjjelen. Közben elsírta keserves panaszait, gondjait, magárahagyottságát, a két férfi alig tudta megvigasztalni. Attila szepegve nézte síró anyánkat, majd az ölébe kuszott és megbújt karjai között. A detektívek bucsuztak:

— Ezt a kis vasgyurót itt tudta hagyni az apja? Hát csak nevelje rendes, becsületes életre, jó asszony, majd lesz, aki öreg korában eltartja. Isten vele!

3.

Ezen a nyáron mind gyakrabban hordtam a kis batyukat a zálogházba. A varrógép részletét meg a házbért egyre nehezebben tudta mama fizetni, pedig most már a mi lakásunk is tele volt ágyrajárókkal, ő maga pedig kora reggeltől késő estig a varrógép mellett ült. Az albérlőkkel nem volt szerencséje. A konyhába beállított ágyban egy fiatal házaspár aludt, a Ferenczi néni és a Ferenczi bácsi, akik este folyton csókolóztak. Ferenczi bácsi örökké fuvolázott. A feleségét lelkemnek aranyomnak szólitotta, mégis elhagyta őt egy napon az asszony. Ferenczi bácsi pedig felakasztotta magát a hátulsó lépcsőre nyíló mellékhelyiségben.

A szobában egy facér ápolónő lakott velünk, a Zsuzsi, meg egy tróger. Zsuzsi nevezte így a szállítómunkást, akivel a lenéző elnevezés dacára nem átállotta „összeszűrni a levelet“. Így mondta ezt mama Bochnicsek néninek, aki időnkint megjelent a kötényanyagokkal. A csunya, kövér néni pártolta a fiatalokat. „Addig nincs baj“ — mondta, — „amig rendesen fizetnek“. Azután előkotort valahonnan egy csomag piszkos kártyát és kártyát vetett az asszonyoknak. Zsuzsi fizetett is neki a kártyavetésért. Zsuzsinak mindig volt pénze, sokszor hozott nekünk cukrot és segített a mamának. Vasárnaponként kicsinosította magát és elment a lóversenyre.

A varrás addig tartott, amíg meg nem kezdődött az országos nagyvásár a Vásártéren. Most a kötények eladására került a sor. Bochnicsek néni földreterített papirokra rakta ki áruját a sátrak között, mamát és engem pedig mozgárusoknak alkalmazott. Minden eladott kötény után

három krajcárt fizetett. Két héten keresztül egész nap kint voltunk a Vásártéren. Értus egy kancsóban vizet cipelt magával, meg egy füles korsót és éles gyerekhangon kiáltozta: Friss hideg a vizem, jó hideg! Többet keresett a víz eladásával, mint én a kötényekkel, bár én is buzgón kiáltoztam: Harminc krajcár egy szép kötény, csak harminc krajcár! Attila ott ült a Bochnicsek néni „kirakata“ mögött, kavicsokkal játszott a porban.

Vasárnap, amikor óriási tömeg tolongott a vásáron, Attila eltűnt a helyéről. Amikor összetalálkoztam mamával, feldultan szólt rám:

— Tedd le azokat a vackokat és menj, kerítsd elő Attilát! Istenem, Istenem, hova lett az a gyerek?! Letöröm a derekatokat, ha valami baja történik!

Elindult, én a másik irányba szaladtam. Visszahivott:

— Ha Etussal találkozol, küldd el Zsuzsiért. Jőjjön le ő is, segítsen keresni azt a haszontalan gyereket.

— Zsuzsi elment a lóversenyre, — feleltem.

Tehetetlenül álltunk a tömegben. Mama sírva fakadt. Szidta Zsuzsit, akinek a lóverseny jár az eszébe meg a férfiak, szidta Bochnicseknét, azt a vén boszorkányt, hogy nem vigyázott Attilára, engem, saját magát. Kétségbeesetten rohant el.

A sátor gazdája, aki hallotta kitörését, hangosan így szólt valakihez: — Finom kis familia lehet, mondhatom. A nagylány lóversenyre jár palit fogni, a fiu elcsatangol, az ilyenek meg, mint ez itt, lopkodnak.

Gyűlölettel néztem rá és gyűlölettel gondoltam Zsuzsira. Szerettem volna odamondogatni, hogy nem igaz. Nem vagyunk finom kis familia. Zsuzsi nem a mama lánya és Attila csak egy kis fiu, aki nem csavarog, csak elveszett. Én, ha nagylány leszek, dolgozni fogok és a férfiakra rá sem nézek. És én nem lopok!

Elkeseredetten és kétségbeesve furakodtam a vásári tömkelegben. Biztosan cigányok lopták el Attilát vagy a komédiások, akik kézenjárásal kinozzák majd, mint a papa engem. Most éreztem először, mennyire szeretem a kis testvért, aki a mama szemefénye volt, akire idegenek is rámosolyogtak az uccán. A vásárteret szegélyező egyik ucca péküzletének tábláján egy gyermekliszt reklámja lógott, rajta pufók, meztelen kispárok. Elérzékenyülve álltam meg előtte. Attila mosolygott derűsen a világba a képen, úgy láttam. Milyen szép vidám kisfiu, milyen izmos, erős. Azért lopták el, mert ilyen gyönyörű, ilyen kedves... Bőgtem a kép előtt, mint egy anyátlan malac.

Estefelé találtuk meg Attilát. Egy öreg parasztházaspárral ült a földön, a mutatványos bódékon túl. A derék emberek cipelték magukkal egész délután s most letelepedtek a Vásártér néptelen területén és falatztak a kosarukból. Attila kezében nagy darab kolbásszal, tele szájjal, meglepődötten ült közöttük. Ragyogó arccal nyujtotta mama felé a kezét:

— Néni atta tóbászt.

JELEK SZÁMÁVAL A KORUNK TIZENNEGYEDIK ÉVFOLYAMÁT
FEJEZI BE.

A LAP ELŐFIZETŐINEK ÉS A LAP MUNKATARSAINAK
TELJESÍTMÉNYE EZ.

OLVASÓINK JÓ IGÉNYEI SZERINTI TOVÁBBI MUNKÁNK TÁMOGATÁSAHOZ SZEREZZEN ELŐFIZETŐKET.